

Azərbaycan Respublikasının
Medianın İnkişafı Agentliyi

Dini və milli tolerantlıq, millətlərarası münasibətlərin inkışaf etdirilməsi

Azərbaycan tarix boyu müxtəlif xalqlara ev sahibliyi edib. Bu xalqlardan biri də yəhudilərdir. Yəhudilər hazırda Bakı, Sumqayıt şəhərlərində, Quba və Oğuz rayonlarında kompakt yaşayırlar. Qubadakı "Qırmızı qəsəbə" dünyada dağ yəhudilərinin sayına görə ən sıx məskunlaşılan ərazidir.

Bizim coğrafiyada Azərbaycan türkləri ilə yəhudilərin bir yerdə yaşamaq tarixi yüzlük öncə mövcud olmuş Alban dövlətinə qədər uzanır. Hazırda yəhudilərin dövləti sayılan İsrail ilə Azərbaycanın münasibətləri strateji tərəfdaşlıq xarakteri daşıyır. İsrail Azərbaycana həmişə böyük diqqət və səmimiyyətlə yanaşmış, Azərbaycanın ərazi bütövlüyünə hörmət bəslədiyini dəfələrlə beyan edib.

Bakıya görə qərubsəyir, gözləri yaşarır...

Azərbaycan bir sıra dinlərin və xalqların nümayəndələri üçün vətən olub və bu gün də belədir. Qədim Azərbaycan torpağında iudaizm və islam, atəşpərəstlik və xristianlıq yanaşı mövcud olub. Bu torpaq bu gün də tolerantlıq və dini dözümlülük nümayiş etdirir. Azərbaycan tolerantlığının parlaq nümunələrindən biri də bu ölkədə yəhudi icmasının nümayəndələrinə qarşılaşdığına səmimi münasibət bəslənməsidir. Bir faktı xüsusi qeyd etmək lazımdır ki, Azərbaycanda heç vaxt antisemitizm olmayıb, yəhudilər burada özlərini heç vaxt qərbi kimi hiss etməyib, sıxıntı çəkməyiblər. Azərbaycanda yəhudilər özlərini çox doğma hiss ediblər. Hətta bu və ya digər səbəblər üzündən başqa ölkələrdə daimi yaşamağa köçüb getməli olanlar da Azərbaycan haqqında düşündə, Azərbaycan nitqini, Azərbaycan musiqisini eşidəndə bu xalqa, bu Respublikaya, Bakıya görə qərubsəyir, gözləri yaşarır. Axi, yəhudilər tarix boyu müxtəlif təhlükələrlə üzleşəndə burada sığınacaq tapıblar. Bu gün millətlərarası və dinlərarası münaqişələrin alovlandığı dünyada Azərbaycan sabitlik, firavanlıq məkanı və bütün konfessiyaların nümayəndələrinin dinc yanaşdığı yerdədir. Azərbaycan bütün dünyaya aydın şəkildə anladır ki, o, Azərbaycan cəmiyyətinin həyat təzi olan tolerantlıq və multikulturalizm siyasəti yürüdür və əslən Azərbaycandan olub indi ölkə

Bu münasibətlər İsrailin müsəlman ölkəsi ilə əməkdaşlıq münasibətlərinin modeli ola bilər

Beynəlxalq münasibətlər sahəsində tanınmış israili ekspert Arye Qut Azərbaycanda yəhudilərə göstərilən diqqətlə bağlı bunları deyib: "Prezident Əliyev dünyəvi dövlətin, tolerantlığın tərəfdarı olmasına görə, Azərbaycanda yaşayan bütün konfessiyalara və xalqlara, o cümlədən yəhudilərə hörmətli münasibətinə görə həm İsrail cəmiyyətinin çox hissəsinin, həm də dünyadakı yəhudi icmalarının hörmətini və ehtiramını qazanıb. Prezident İlham Əliyevin dünya birliyinin mühüm, güclü və müstəqil aktoruna çevrilməkdə olan

Azərbaycan yəhudilərinə dövlət və ictimai münasibətə beynəlxalq baxışlar...

Azərbaycanın iqtisadiyyatını inkişaf etdirməyə yönəlmiş səylərini İsraildə yüksək qiymətləndirirlər. Bu gün danılmaz faktıdır ki, Avrasiya ərazisində heç bir ölkənin İsrail ilə münasibətləri Azərbaycan Respublikası ilə olduğu qədər sıx və səmimi deyil. Bu münasibətlər İsrailin müsəlman ölkəsi ilə əməkdaşlıq münasibətlərinin modeli ola bilər. Bir neçə il bundan əvvəl Bakının mərkəzində yeni sinagoxlar və Cənubi Qafqazda ən böyük Yəhudi Təhsil Mərkəzi inşa edilib. Məhz Azərbaycanda dünyada birinci Dağ Yəhudiləri Muzeyi tikilib. Azərbaycanda yəhudilərlə azərbaycanlılar əsrlər boyu doğma qardaşlar kimi yaşayırlar, onları ortaq tale və ortaq tarix birləşdirir. Azərbaycan həqiqi mənada sivilizasiyalararası dialoqun əsl nümunəsidir. Mənə ikinci elə bir ölkə göstərin ki, istər müsəlman ölkəsi olsun, istər xristian ölkəsi - orada prezidentin himayəsi altında iki sinagox və Yəhudi Təhsil Mərkəzi tikilmiş olsun. Düşünürəm ki, ikinci belə ölkəni sadəcə tapmazsınız".

Dünyanın nüfuzlu yəhudi təşkilatları vəziyyətdən məmnundur...

Prezident İlham Əliyev ABŞ Etnik Anlaşma Fondunun prezidenti və təsisçisi Mark Şnayeri videoforumatda qəbul edərkən ölkəmizdə digər dini və etnik icmaların nümayəndələri ilə yanaşı yəhudi icmasına yaradılan şəraitə görə o, dövlət başçısına minnətdarlığını bildirib. Müsəlman ölkələri arasında ən böyük yəhudi icmasının Azərbaycanı yaşadığını vurğulayan Mark Şnayer Prezident İlham Əliyevin, digər icmalarla yanaşı, yəhudilərə göstərdiyi diqqət və qayğıını yüksək qiymətləndirib. Söhbət zamanı mədəniyyətlərarası dialoq sahəsində Azərbaycan-ABŞ əlaqələrinin perspektivləri ətrafında fikir mübadiləsi aparılıb.

Ölkəmizdə yəhudilərə bəslənən münasibətlə bağlı Amerika Yəhudi Komitəsinin icraçı direktoru David Allan Harris də vaxtilə maraqlı fikirlər səsləndirib. O deyib ki, Azərbaycan tolerant bir ölkədir və bizim buradakı yəhudi icması ilə əlaqələrimiz çox yaxşıdır: "Azərbaycanda yəhudilər üçün çox gözəl şərait yaradılıb və xalqlarımız arasında möhkəm dostluq əlaqələri var. Biz bundan məm-

nunuq. Azərbaycanın ABŞ üçün olduqca vacib bir ölkə olduğunu bildiren David Allan Harris xüsusi vurğulayıb ki, iki dövlət arasında mehriban münasibətlərin böyük əhəmiyyəti var".

Veinsztok İsrail yəhudi icmasına göstərilən yüksək diqqət və qayğıdan razıdır

Milli Məclisin beynəlxalq münasibətlər və parlamentlərarası əlaqələr komitəsinin sədri Səməd Seyidov Böyük Britaniyada yaşayan yəhudi icmasının üzvlərindən ibarət nümayəndə heyəti ilə görüşü zamanı Azərbaycanın dünyada tolerant, multikultural bir ölkə kimi tanındığını söyləyib. Qeyd edib ki, Azərbaycanda yəhudilərə yaşadıqları bütün dövrlərdə heç zaman ayrışdırılmayıb, təziqə məruz qalmayıblar.

Milli Məclisin yəhudi əsilli deputatı da Azərbaycanın dünyada tolerant, multikultural bir ölkə kimi tanındığını deyib. O, Azərbaycanda yəhudilərə göstərilən diqqət və hörmətdən danışmış. Bildirib ki, yəhudilər Azərbaycanda 2500 ildir məskən salıblar. Burada yəhudilərə heç vaxt sıxışdırılmayıb, antisemitizmə məruz qalmayıblar. Nümayəndə heyətinin rəhbəri Veinsztok İsrail Azərbaycan yəhudi icmasına göstərilən yüksək diqqət və qayğıının təqdirəlayiq olduğunu vurğulayıb: "Azərbaycan yəhudilərinin yaşadığı yeganə ölkədir ki, burada onlar antisemitizmə məruz qalmayıblar". Veinsztok İsrail, həmçinin, İsrail-Azərbaycan münasibətlərinin inkişafını sevindirici hal kimi qiymətləndirib.

İsveçrə Yəhudi icmaları Federasiyasının prezidenti Herbert Vinterin başçılıq etdiyi nümayəndə Azərbaycan səfəri zamanı Azərbaycan Prezidenti İ.Əliyev, Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin sədri M.Qurbanlı, Qafqaz Müsəlmanları İdarəsinin sədr müavini R.Əliyərli, İsveçrənin və İsrailin Azərbaycanlı səfərləri, eləcə də Azərbaycanın beynəlxalq münasibətlər və parlamentlərarası əlaqələr komitəsinin sədri Səməd Seyidov Böyük Britaniyada yaşayan yəhudi icmasının üzvlərindən ibarət nümayəndə heyəti ilə görüşü zamanı Azərbaycanın dünyada tolerant, multikultural bir ölkə kimi tanındığını söyləyib. Qeyd edib ki, Azərbaycanda yəhudilərə yaşadıqları bütün dövrlərdə heç zaman ayrışdırılmayıb, təziqə məruz qalmayıblar.

Fransa Yəhudi icması unikal nailiyyətlərin beynəlxalq aləmdə təbliğinin gücləndirilməsini zəruri sayır

Valiske Assosiasiyasının təşkilatçılığı ilə Fransa Yəhudi icmasının nümayəndə heyəti də Azərbaycanda səfərdə olub. Nümayəndə heyətinin Azərbaycan səfərinin

məqsədi ölkəmizdə mövcud dini tolerantlığın nəzəri əsasları, Azərbaycan da "İslam Həmrəyliyi İli", müsəlman-yəhudi birgəyaxşılaşmasının təmin olunması və ekstremizmin qarşısının alınması istiqamətində görülən işlərlə tanışlıq olub.

Qonaqlara ölkəmizdəki multikultural mühit barədə məlumat verilərək bildirilib ki, sivilizasiyaların qovuşduğu yerləşən Azərbaycanın zəngin mədəni-mənəvi irsə və tolerantlıq ənənələrinə malik olması beynəlxalq aləmdə etiraf edilən həqiqətlərdədir. Mövcud milli-mədəni müxtəliflik və dini-etnik dözümlülük mühiti Azərbaycanı çoxmillətli, çoxkonfessiyalı diyar kimi dünya miqyasında mədəniyyətlərarası dialoqun bənzərsiz məkanı edib. Ölkəmizdə bu gün həmin mədəni, etnik rəngarəngliyin qorunmasına yönəldilən və uğurla həyata keçirilən dövlət siyasəti multikulturalizm sahəsində əsrlərdən bəri toplanmış böyük tarixi təcrübənin xüsusi qayğı ilə əhatə olunmasını, zənginləşdirilməsini, cəmiyyətdə bu istiqamətdə qazanılmış unikal nailiyyətlərin beynəlxalq aləmdə təbliğinin gücləndirilməsini zəruri edir.

Ölkəmizin yürütdüyü siyasətə verilən tam obyektiv beynəlxalq qiymət...

Azərbaycandakı unikal müsəlman-yəhudi birgəyaxşılaşdırma modeli, ölkəmizdə multikulturalizm və tolerantlıq sahəsində aparılan dövlət siyasəti aralarında Aşkenaz, Sefard, İslahatçı liberal yəhudilərin olduğu Fransa, Belçika, İsveçrə, İsrail və Türkiyədən olan Fransa Yəhudi İcması nümayəndələrinin böyük marağına və rəğbətində səbəb olub.

Göründüyü kimi, dünyanın müxtəlif nüfuzlu qurumları və xüsusilə də yəhudi təşkilatları Azərbaycandakı tolerant və multikultural mühitlə bağlı öz müsbət fikirlərini bölüşüblər. Bu da ölkəmizin yürütdüyü siyasətə verilən tam obyektiv beynəlxalq qiymət sayıla bilər.

Məhəmmədəli QƏRİBLİ

Yazı Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyə dəstəyi ilə çap olunur.